

**П. М. ЛІСОВСЬКИЙ
Ю. П. ЛІСОВСЬКА**

СУХОПУТНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

навчальний посібник

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

УДК 351.865:[355.351+356]](477)(075.8)
Л63

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Університету «Україна»,
протокол №3 від 16 лютого 2023 р.*

Рецензенти:

М.Ю. Гльченко – доктор технічних наук, професор, академік НАН України;

О.Г. Рябека – доктор філософських наук, професор;

В.О. Веклич – доктор юридичних наук, професор.

Лісовський П. М., Лісовська Ю. П.

Л63 Сухопутні Збройні Сили України : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 180 с.
ISBN 978-617-520-552-5

У навчальному посібнику висвітлено комплексне вирішення проблем Сухопутних Збройних Сил України – це забезпечить охорону державної таємниці та інформації з обмеженим доступом в умовах воєнного стану України. Визначено спеціально-оперативні підрозділи повітряного та морського базування у Сухопутних Збройних Силах України. Акцентовано увагу на стратегію протидії організований злочинності та корупції у поствоєнній Україні. Прогнозовано алгоритм пошуку пріоритетності щодо квантового програмування сучасних кібервійськ у системі Сухопутних Збройних Сил України.

Розраховано на студентів, курсантів та викладачів вищих навчальних закладів України, а також співробітників спецслужб.

УДК 351.865:[355.351+356]](477)(075.8)

ISBN 978-617-520-552-5

© Лісовський П.М., Лісовська Ю.П., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	---

РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЧНА ПАНОРАМА СУХОПУТНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

1.1. Специфіка та функціонування Сухопутних Збройних Сил України.....	6
1.2. Причини роззброєння та послаблення Сухопутних Збройних Сил України на тлі радянської доби існування...	24
1.3. Алгоритм пріоритетності у класифікаційній характеристиці Сухопутних Збройних Сил України	26
1.4. Спеціальний розвідувальний радіодалекомір як особливий критерій у системі Сухопутних Збройних Сил України	92
<i>Контрольні запитання</i>	100
<i>Теми для рефератів</i>	101

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУХОПУТНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

2.1. Метод територіальної оборони як стратегічний спротив діючій платформі Сухопутних Збройних Сил України.....	102
2.2. Зенітно-ракетний комплекс «Patriot» у ефективно діючій платформі Сухопутних Збройних Сил України	109
2.3. Комп'ютерна інженерія як воєнна справа квантового програмування кібервійськ у Сухопутних Збройних Силах України	115
2.4. Концептуальна модель антикорупційної політики західноєвропейських партнерів у ефективно діючому розвитку Сухопутних Збройних Сил України.....	144
2.4.1. Британський досвід протидії корупції.....	146
2.4.2. Досвід Німеччини щодо запобігання корупції: ризиків та заходів.....	155
2.4.3. Досвід США та країн Західної Європи щодо боротьби з корупцією	159

<i>Контрольні запитання</i>	162
<i>Теми для рефератів</i>	162

РОЗДІЛ 3. ВІДВАГА СУХОПУТНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ У БОРОТБІ З ПУТІНСЬКО-РОСІЙСЬКОЮ АГРЕСІЄЮ

3.1. Героїзм і трагізм у нашій Вітчизняній війні з путінсько-російською ордою.....	163
3.2. Перспективи бронетехніки щодо Сухопутних Збройних Сил України як новий квантовий клас металевих сполук у електронній фізиці.....	164
3.3. Кібербезпека особи та держави як прогнози флуктуаційно-дисипативної нейромоделі ентропійних процесів щодо криптосистеми Сухопутних Збройних Сил України: постосвіта та постнаука.....	166
3.4. Подальші прогнози щодо квантового комп'ютерного обчислення у криптосистемі Сухопутних Збройних Сил України.....	167
<i>Контрольні запитання</i>	175
<i>Теми для рефератів</i>	175

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	176
---	-----

ПЕРЕДМОВА

Однією із найбільш важливих державних інституцій в Україні є Сухопутні Збройні Сили. Адже метою Сухопутних військ України, як і в інших західноєвропейських державах, є вирішення надзвичайно відповідальних завдань щодо обороноздатності від будь-якого зовнішнього та внутрішнього ворога та захисту загальнонаціональних інтересів. Саме таке військо має бути оснащене сучасними найпотужнішими засобами знищення ворога та матеріальних цінностей. Крім того, здатне діяти логістично оперативно та у найбільш екстремальних умовах, про що свідчить повномасштабна фаза війни з російською агресією.

З огляду на це, саме Сухопутні Збройні Сили України мають бути об'єктом пильної уваги та піклування з боку держави та інформаційного суспільства знань. Водночас, за певних причин на тлі розпаду тодішнього радянського союзу Сухопутні Збройні Сили України залишилися поза увагою держави та суспільства. Незважаючи на те, що прийнято низку законів та інших документів, які визначають їх місце та роль в державі, а також прийняті програми щодо їх реформування та розвитку, і досі залишаються не вирішеними проблеми соціального та правового захисту військовослужбовців, визначення їх політичного та соціального статусу. Лише повномасштабна фаза війни з путінсько-російською ордою, яка розпочалася рано-вранці 24 лютого 2022 року, показала всьому світові, яка хоробра, незламна міць та сила духу Збройних Сил України.

Головною метою та завданням означеного навчального посібнику є спроба висвітлити специфіку та функції Сухопутних Збройних Сил України, дослідити правовий принцип демократизації у військовому середовищі як принцип *побратимів* за умов воєнного стану. При цьому, виявити їх соціогенний вплив на удосконалення та зміцнення духовного та бойового потенціалу війська, оптимізацію та його безпеки життєдіяльності.

Від авторів

РОЗДІЛ 1.

СТРАТЕГІЧНА ПАНОРАМА СУХОПУТНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

1.1. Специфіка та функції Сухопутних Збройних Сил України

У сучасну добу глобалізаційних перетворень, змін та модифікацій флуктуаційно-дисперсивної системи, побудованих на етропійних (нелінійних, невизначених) процесах Сухопутні Збройні Сили України почув весь світ. Адже у нашій Вітчизняній війні з путінсько-російською агресією Сухопутні Збройні Сили України несподівано всьому світові показали свій незламний дух героїзму та патріотизму. Відтак, дослідження Сухопутних Збройних Сил України на соціально-філософському та філософсько-історичному рівні припускає її поліфакторний, системний аналіз як багатогранне та багатовекторне явище процесу воєнно-правового порядку. Саме специфіка Сухопутних Збройних Сил України містить у державі суспільних послуг на обороноздатність. При цьому, Міністерство Оборони України в обличчі Генерального штабу повинно реалізовувати вимоги воєнного часу в оборонній стратегічній функції, забезпечувати якісний рівень боєздатності війська, належну мотивацію щодо Захисту Вітчизни, селекцію особового складу. Адже армія виконує відповідне соціальне замовлення і функціонує у такому структурному, кількісному, політичному, соціальному, правовому, моральному та іншому вигляді, що заданий державою. Іншими словами, специфіка постсучасних Сухопутних Збройних Сил України полягає як флуктуаційно-дисипативна система ентропійних процесів у воєнному часі, що є предметним самовизначенням стану армії, її бойової готовності до сприйняття пріоритетних цінностей захищати свою рідну землю та свій народ. Проте, все це певною мірою залежить від зовнішньо-суспільних чинників, а саме: від розвитку демократично-правових інтересів у суспільстві; від рівня реальної воєнної загрози (небезпеки); від державних традицій

щодо воєнно-правового режиму утримання війська, статусу війська у суспільстві; від ментального відношення населення до армії, мотивації молоді до служби у Збройних Силах України; від ставлення державного управління до армії, усвідомлення нею нагальних проблем війська тощо.

У функціонуванні війська за всіх часів вбачалися прояви авторитарної тенденції, за умов якої централізація найвища і набуває близької до одиниці величини, а влада передається зверху вниз. Ступінь її розвитку такий, що у свідомості багатьох генерацій громадян сформувався світоглядний стереотип, за яким армія сприймається як державна структура, що ледве не уособлює антипод демократії.

Значення авторитарних процесів важко переоцінити. Авторитарне начало перетворює людей при зброї в армію. Його втрата веде армію до загибелі. Разом з тим авторитарна тенденція, яка покликана забезпечити управлінську стабільність, сама по собі не здатна протидіяти елементам розкладу, виродження, негативної кадрової селекції. Йдеться про те, що армійська управлінська структура, як і уся адміністративна система управління цілком, одержала в спадщину атрибутивні властивості бюрократично-тоталітарного суспільства, в тому числі неспроможність авторитарними засобами створити дійову систему контролю над управліннями. Прикро про це говорити, але корупційні скандали в Міністерстві Оборони щодо продовольчих закупівель та постачання військового озброєння із західноєвропейських партнерів свідчать саме під час війни з російськими загарбниками, коли наші мужні воїни-патріоти віддають життя своєю кров'ю. Саме ці корупційні скандали пов'язані зі зловживанням посадовими особами Збройних Сил службовим становищем ще не відійшли у небуття. Хоча за кадрові зміни у Міністерстві Оборони України вже злагоджено взялися ДБР, СБУ, Офіс Генерального Прокурора тощо. Все це свідчить уже в результаті журналістських розслідувань про відкритість та прозорість вищих ешелонів армійського керівництва від суспільної уваги, про належний рівень дійової демократичної системи контролю знизу.

За цих обставин процес управління в армії в ніякому разі не може обмежуватись авторитарною практикою панування. Демократична тенденція прозорого характеру у кіберсучасності покликана

певною мірою стримувати авторитарне начало. Все це містить у собі елементи оновлення за рахунок проникнення в управлінську еліту війська рекрутів з нижчого керівного особового складу, врахування, моніторингу громадської думки, позитивного впливу прозорості діяльності управлінських структур тощо. Тим самим процес демократизації у правовому режимі воєнного стану мусить не лише затримати перетворення управлінського середовища Збройних Сил в цілковито-авторитарне, але і якісно оздоровити його. Демократія, на наш погляд, є тим управлінським механізмом, який здатний перетворити авторитарну владу в авторитетну, тобто впливову, що опирається не стільки на авторитет посади, скільки на авторитет особистості командира.

Таким чином, видається важливим пошук оптимальної сучасної управлінської системи війська, що вбачає ефективно-компромісну форму поєднання централізму та атрибутів демократії – «усічену», «неповну» демократію, з одного боку, та демократизовану авторитарність, єдиноначальність з «людським обличчям» – з іншого.

Тому, в умовах правового режиму воєнного часу вбачається, що у протидії з корупцією одним із варіантів є негайне реформування правосуддя, що, на превеликий жаль, має затяжний та завуальований процес, а також поєднання з військовою демократією, вихід до стриманої, вираженої, поміркованої авторитарної управлінської моделі. Це припускає вкраплення елементів демократії, зокрема, відносин «управлінського партнерства», нормативно-правової відповідальності керівника, контролю «знизу» тощо. Адже кіберсучасна військова управлінська система має сполучати, поєднувати авторитарний базис війська, владу командира-єдиноначальника з умовами її демократично-правової реалізації, прозорою системою контролю та нагляду за користуванням цією владою, ефективним та своєчасним захистом прав та свобод людини та громадянина.

З огляду на це, специфічною особливістю у функціонуванні армійської демократизації є цілковито тоталітарний характер військової протодемократії, в яких антикорупційні реформи мають терміново здійснюватись в умовах правового режиму воєнного часу. Якщо вдатись до метафор, демократично-цивільний процес під час війни недостатньо порівняти з діамантом мудрого слова з багатьма гранями, оскільки демократизація війська означає докорінні зміни

у алмазному виробництві. Однак, військова демократія повинна зберегти функціональне призначення Сухопутних Збройних Сил України, про що детальніше ведемо мову надалі.

Функції військової демократії в умовах воєнного стану

Як відомо, «функція» (від лат. «здійснення», «виконання») – спосіб поведінки притаманний об'єкту, який сприяє збереженню існування цього об'єкта або системи, до якої той входить як елемент [14, с. 25]. Під функціями часто розуміють напрями, за якими здійснюється відповідна діяльність і здобуваються певні цілі. Поняття «функція» має визначити роль, яку конкретна соціальна інституція виконує щодо цілого, тобто суспільства. На нашу думку, функції демократизації війська узагальнено уособлюють спрямованість діяльності суб'єктів військової демократії: державних і громадських інституцій, посадових осіб, правових норм тощо. Аналіз функцій військової демократії допускає вивчення її прогнозованої «поведінки», моніторинг очікуваного спектра діяльності та наслідків. Варто відзначити і те, що, функції засвоюють, набувають загальносистемних якостей. Їх вивчення розкриває механізм об'єднання елементів у єдине ціле і слугує тим самим важливим ступенем пізнання, який веде до розкриття феномена цілісності [14, с. 25], у нашому випадку – цілісності війська.

Без ознайомлення з функціями демократизації Збройних Сил не можна уявити собі специфіку цього процесу щодо цивільних інституцій, скласти про нього завершену думку. До цього слід додати, що багатогранність, складність військової демократії зумовлюють її полі- функціональність.

По-перше, впадає в очі правозахисна функція військової демократії, здійснення нею правоохорони та правозахисту військовослужбовців, спроможність до реалізації законних прав та інтересів людини в однострої, цінна здатність демократії до правозахисту не лише окремої особи воїна, а й усієї соціальної групи військовиків, навіть цілого народу від зловживань владою з боку управлінських структур. «Справжня цінність демократії, – зауважив її знавець Ф. Хаєк, – є в тому, що вона повинна захистити нас від зловживань влади. Демократична система дає можливість нам звільнитися від одного уряду і обрати собі інший, котрий, як ми сподіваємось, буде кращим [14, с. 25].

За великим рахунком, демократія є народною самозахисною системою, знахідкою політичної інженерії мас, за допомогою якої керований «об'єкт» управлінської діяльності – народ, трудящі маси – в змозі відстоювати свої законні права та інтереси від зловживань владної еліти, уникати тиранії. В цьому плані можна цілком погодитися з К. Поппером, який розглядає демократію як народозахисний механізм, природне право керованої більшості на контроль за апаратом влади. «Демократія, – зазначає він, – надає право народу оцінювати і усувати свій уряд, уособлює собою єдиний відомий нам механізм, за допомогою якого ми можемо спробувати захистити себе від зловживань політичною силою. Демократія – це контроль за урядом з боку керованих» [14, с. 26].

Щодо війська, де навіть в непереобтяженому демократією українському суспільстві вражають безпрецедентна пригніченість, незахищеність особи, всього особового складу в цілому, то демократична тобто особозахисна діяльність, тут потрібна, як ніде. «Перелаштування» всемогутнього у війську суб'єкта управління – командно-начальницького складу, забезпечення «людині з рушницею» антропоцентричного середовища служби, людяного ставлення до неї, здається, є одним з найактуальніших державних завдань, яке слід усвідомити задля перетворення Збройних Сил в життєздатну, прогресивну військову структуру сучасного типу.

При цьому доцільно розглянути питання у кількох аспектах. Є сенс виділити тезу про спроможність демократії суттєво впливати на тоталітарно-всеохоплюючі претензії суб'єкта управління, обмежувати амбіції владної еліти на осяжний, всепоглинаючий вплив на суспільство. Демократія, за визначенням П. Бергера, «це процедура, за допомогою якої влада уряду обмежується внаслідок участі народу в політичному житті» [14, с. 26].

Звичайно, в специфічних умовах війська, де самоврядні начала, участь особового складу в управлінні відчутно звужені, регулюються, обмежуються дотриманням принципу єдиноначальності, можливе тільки демократичне насичення, стримування цієї єдиноначальності, постановка її на правове підґрунтя, демократичне побудування єдиноначальності.

Але функція захисту народу і окремої особи забезпечується демократією не тільки за рахунок розширення суб'єкта управління, розвитку самоврядності, яка, до речі, в армійському

середовищі має відносний, другорядний, до того ж обмежений характер.

Невмируща цінність демократичної управлінської системи полягає в тому, що демократія не обмежується декларативно-словесними вимогами, гаслами щодо дотримання прав людини чи соціальної групи населення загалом, а створює реальний механізм захисту прав особи і народозахисту між собою та мегаструктурами суспільства, які П. Бергер влучно назвав школами демократії [14, с. 26].

Лише демократія спроможна створити дійовий правозахисний механізм, за висловом К. Поппера, інституційний каркас захисту прав особи, що дає змогу реформувати політичну систему посттоталітарної держави без насильства [14, с. 26–27], подолати відчуження між особою та суспільством.

Цей правозахисний інституційний каркас між окремою людиною та установами держави у вигляді громадських організацій, різноманітних організованих груп спільного інтересу, добровільних асоціацій, професійних спілок тощо можна вважати охоронно-поєднуючим мостом між особистим суспільним життям. Історичний досвід функціонування та розвитку сучасних західних армій демократичного типу підказує, що створення його в Збройних Силах України є цілком реальною, назрілою справою.

Першим кроком до цього можуть і мусять бути нормативно-законодавчі підстави для правового відродження у Збройних Силах України багатьох випробуваних у тодішній радянській армії демократичних форм і суб'єктів: зборів особового складу, органів громадського контролю, офіцерських зборів, судів офіцерської честі, жіночих рад тощо. Йдеться про гостру необхідність започаткування вже сьогодні скрупульозної розробки їх правового статусу у війську, законодавчої регламентації прав, обов'язків та відповідальності, напрямів, засобів діяльності, відносин з командним складом, правовий захист керівників громадських армійських організацій від начальницької помсти і таке інше. Саме відсутність у минулому суворої правової регламентації, нормативної кваліфікації існування у військових частинах та підрозділах демократичних інституцій зумовила певну безпорадність останніх перед начальниками та їх дещо «демократичний» характер.

Сказане стосується і нагальної необхідності термінового відтворення у Збройних Силах легітимних масових військових

професійних спілок, які б стали на сторожі законних прав та інтересів військовиків.

Чи може упоратися з цією правоохоронною роботою, «доведенням до військовослужбовців, членів їх сімей та працівників Збройних Сил визначених соціальних прав, пілгь і допомог [14, с. 27], що були непосильними Комітетові з питань соціального захисту військовослужбовців при Кабінеті Міністрів України, створене у межах Головного управління виховної роботи Міністерство оборони України, управління військово-соціальної роботи? Аналіз життєдіяльності військ показує, що відповідь на це питання має бути однозначною: «Ні».

З метою кардинального вирішення проблеми, суттєвого посилення наглядової та контролюючої діяльності держави щодо Збройних Сил, налагодження системи справжнього, а не показного, ефективного захисту прав і законних інтересів військовослужбовців від свавілля з боку державних та місцевих органів управління, зловживання владою чиновницьким апаратом, начальницьким складом війська було б доцільно якомога швидше ввести парламентський контроль за дотриманням прав людини у війську, а відповідно запозичити досвід діяльності інституції уповноваженого бундестагу з питань оборони, яка успішно функціонує в ФРН з 1959 року. На першому етапі інтенсифікації правозахисту військових вважаємо можна було б наділити функцією уповноваженого з питань оборони голову Комітету Верховної Ради з питань оборони і державної безпеки.

Помиляються ті, хто вважає, що правозахисна та «підштовхуюча» знизу діяльність військових профспілок, інших громадських структур військовиків може зашкодити державі. Швидше, навпаки.

Лише наївні люди не бачать очевидного, значною посилення лобіювання на користь інших силових інституцій держави; активності групових інтересів на шкоду загальнонаціональним, державним, тенденції нехтування інтересами армії в ім'я якихось найвищих ринково-реформаторських цілей; незаконного, безмежного скорочування війська замість стримування в цивілізованій кількості чиновництва, формувань Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України тощо; небаченого у світі забезпечення військ аж на 20 % необхідних ресурсів; штучної

несформованості інституцій реального захисту війська від чиновницької сваволі; браку відповідних законодавчих норм, які регламентували б відносини між установами влади та військом; практичної відсутності груп політичного тиску на владні установи щодо всебічної підтримки Збройних Сил; відвертої байдужості управлінської верхівки до долі війська тощо.

Йдеться про те, що найвищі управлінські структури навіть у демократично розвинутих у правовому відношенні країнах світу, не кажучи вже про Україну, значною мірою мають схильність до турботи аж ніяк не про суспільну користь, а про відпрацювання своїх зобов'язань перед групами, які привели їх до влади. Недарма ж сказано Ф. Хайєком: «Те, що ми сьогодні називаємо демократичним урядом, за самою своєю структурою слугує не більшості, а різним інтересам конгломерату груп тиску, чію підтримку уряд повинен купувати через роздачу спеціальних благ – адже відмовляючи в тому, що він може дати, він тут же втратить підтримку» [14, с. 28]. Чи варто наголошувати, що ця оцінка справедлива не тільки стосовно уряду, а й має безпосереднє відношення до розуміння політичних процесів у Верховній Раді і адміністрації Президента України.

На відміну від інших силових структур, в армії практично відсутні свої представники на вищих щаблях владної «піраміди». До цього додамо, що до влади не лише на «верхотурі», а й на середньому, навіть нижньому рівнях державного управління прийшли люди, м'яко кажучи, не спроможні зрозуміти проблем війська, бо навіть не усі з них були на строковій службі в армії, тобто не здобули необхідних особистісних управлінських знань зсередини про найпотужнішу інституцію держави, не зазнали, не випробували на собі армійських тягарів, злигоднів, обмежень та інших «принад», що протягом десятиріч супроводжують людину в погонах.

Хіба може таке бути, скажімо, в Ізраїлі, де людині, яка не служила у війську, управлінської, державної кар'єри не зробити? Так, світовий досвід не знає прикладів, коли можна було б претендувати на посади державних службовців, ухилившись під різними приводами від такого важливого виду державної служби, як служба у Збройних Силах.

Може звідси випливає та безмежна чиновницько-владна глухота до сучасних проблем армії, військовиків, особливо

житлової? Безпритульність, безгрошів'я, безправ'я, безнадійність, безперспективність (цей ряд можна продовжувати) – типові ознаки стану військовослужбовця, без усякого перебільшення мають владне походження.

Процес демократичних перетворень у війську вимагає вирішення широкого кола питань. Але серед найголовніших проблем сьогодення є проблеми хоча б стабілізації «досягнутого» рівня соціального стану людини в однострої, унеможливлення подальшого погіршення умов життєдіяльності кадрового складу Збройних Сил України. А цю тенденцію – чиновницького наступу на законні права військових – можна, як мовиться, спостерігати вже тривалий час незброєним оком. Складається враження, що влада випробовує, перевіряє терпіння кадрового складу Збройних Сил, провокує їх на активні дії, зменшуючи рівень їх грошового забезпечення, заборгувавши тим, кому держава законодавчо заборонила підробляти поза службою. Чи, може, наші «економні» чиновники не знайомі з даними соціологічних досліджень, проведених у 1997 році Українським центром економічних і політичних досліджень, за якими 91 % офіцерів не задоволені своїм грошовим утриманням [14, с. 29]. З урахуванням інфляційних процесів в державі рівень фінансового забезпечення офіцерів, прапорщиків, мічманів станом на 2001 рік аж ніяк не покращується.

Як відомо, щодо Закону України «Про затвердження прожиткового мінімуму на 2001 рік», затверджено на 2001 рік прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 311,3 гривні, а також окремо для тих, хто належить до основних соціальних груп населення: дітей віком до 6 років – 276,48 гривні; дітей віком від 6 до 18 років – 345,66 гривні; працездатних осіб – 331,05 гривні; осіб, які втратили працездатність – 248,77 гривні.

Проте, не зважаючи на заходи, що вжиті стосовно збільшення грошового забезпечення військовослужбовців у 2000-му та попередніх роках (з урахуванням інфляції) середній доход на членів їх сімей не дає змоги забезпечити належний рівень життя.

Фактична вартісна межа малозабезпеченості у грудні 2000 року складала 156,42 гривень, а прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць, як вже зазначалося, складає 311,3 гривні. При цьому доход на члена сім'ї військовослужбовця